

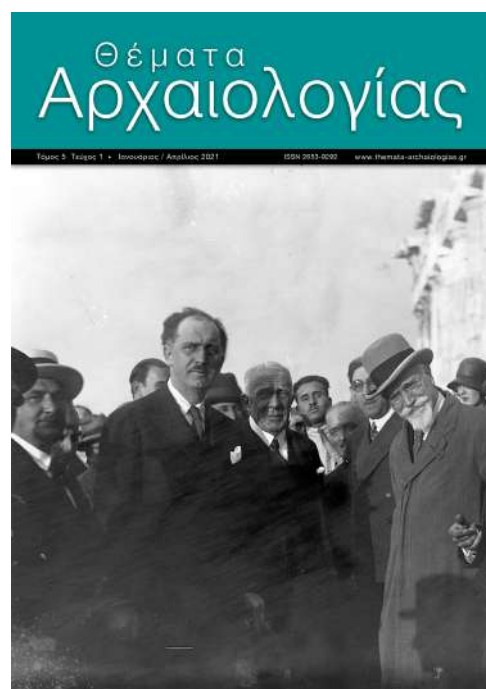

Μάρμαρο για μπάλες κανονιών

Συγγραφέας: Πέτρος Μεχτίδης

Ηλεκτρονική διεύθυνση άρθρου (Url): <https://www.themata-archaiologias.gr/wp-content/uploads/2021/11/marble-canons-2021-5-1-180.pdf>

© Περιοδικό Θέματα Αρχαιολογίας, τόμος 5, τεύχος 1, Ιανουάριος/Απρίλιος 2021, σ. 180

Τα **Θέματα Αρχαιολογίας** είναι ένα μη κερδοσκοπικό περιοδικό που έχει ως αποκλειστικό σκοπό να συμβάλει στην έγκυρη και επιστημονικώς αποδεκτή διάδοση και οικειοποίηση του τρόπου σκέψης και των κατακτήσεων της Αρχαιολογίας και της Ιστορίας της Τέχνης.

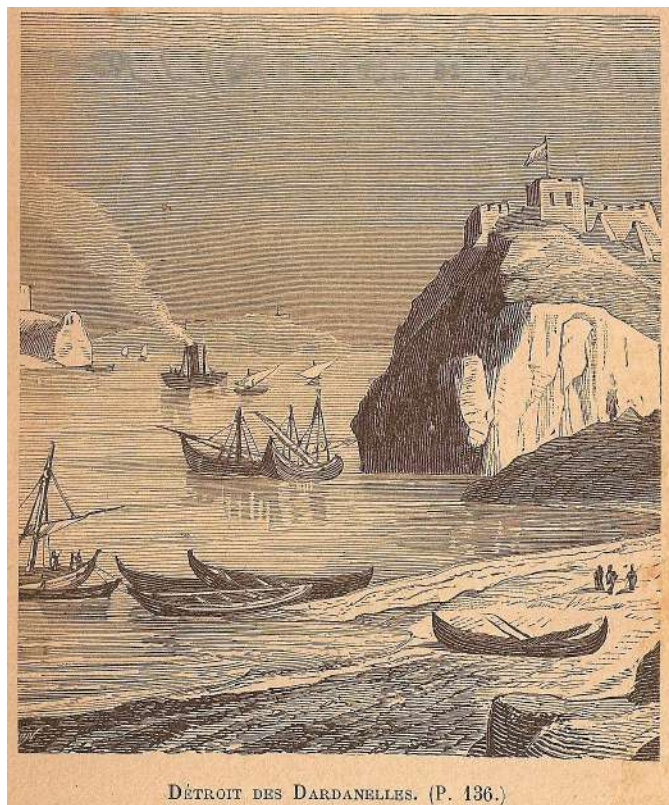
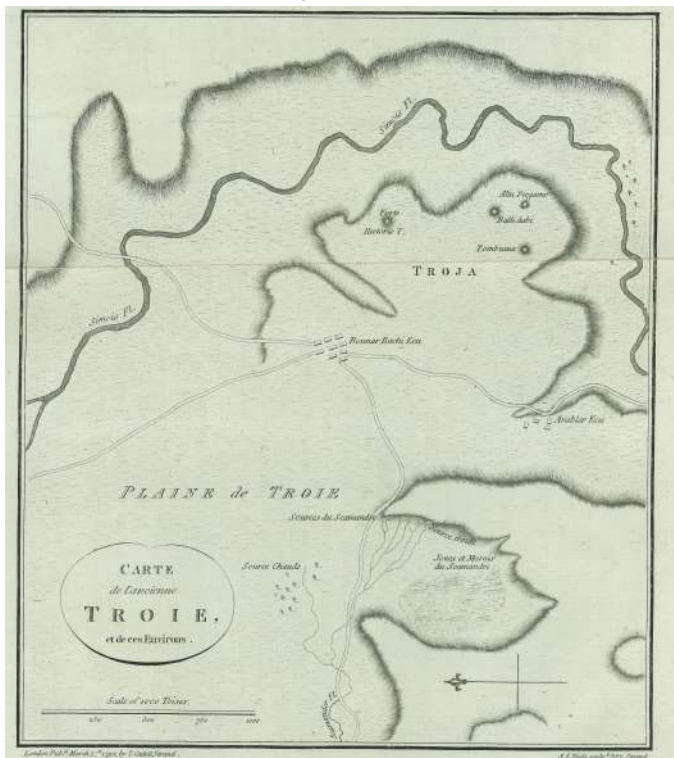
Αυτό το άρθρο χορηγείται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές

Μάρμαρο για μπάλες κανονιών

Μία από τις πιο διαδεδομένες χρήσεις των «μαρμάρων» από τις αρχαίες πόλεις ήταν ως μπάλες για τα κανόνια ή, κατά το Μεσαίωνα, για τους καταπέλτες. Η χρήση των μαρμάρινων ή γρανιτένινων κίωνων για μπάλες κανονιών ή καταπελτών έχει ιστορία που φθάνει στον 3ο αιώνα π.Χ. με τον σωρό από 894 λίθινες μπάλες της Περγάμου, συνεχίζεται ως τον 13ο και την πολιορκία του Κορακισίου/Alanya από τον σουλτάνο Αλαεντίν, στις δεκάδες που σώζονται έως σήμερα στη Ρόδο από την εποχή των Ιωαννιτών ιπποτών και στη χρήση από Βενετούς τον 17ο αιώνα με πιθανή πρώτη ύλη τις αρχαιότητες που συγκέντρωναν οι γαλέρες τους από τα νησιά του Αιγαίου. Η χρήση μαρμάρου για μπάλες κανονιών ή καταπελτών δεν περιορίστηκε στην ανατολική Μεσόγειο,¹ αλλά χρησιμοποιήθηκε και στη δυτική Ευρώπη,² αντί για σιδερένιες μπάλες, λόγω μικρότερου βάρους.

Η πιο γνωστή συγκέντρωση κανονιών, που χρησιμοποιούσαν μαρμάρινες μπάλες, ήταν στα κάστρα του Ελλησπόντου και του Βοσπόρου. Το 1831 ο Kerppel παρατήρησε 689 κανόνια και το 1875 καταγράφηκαν 822. Η χρήση τους αναφέρεται ήδη από το 1620 και τα πιο μεγάλα κανόνια βρισκόνταν στα κάστρα των Δαρδανελίων, κάποια από τα οποία χρησιμοποιούσαν έως 175 pounds³ πυρίτιδας. Η χρήση τους δεν περιοριζόταν στις πολεμικές περιόδους, αλλά και για τον χαιρετισμό των παραπλεόντων πλοίων με τα πιο επίσημα πλοία να δέχονται έως 30 βολές (όπως του Γάλλου προξένου Choisseul Gouffier). Ο μεγάλος αριθμός των κανονιών αυτών καθώς και το μεγάλο διάστημα χρήσης, από το 1600 έως τον 19ο αιώνα, είχε ως προϋπόθεση την

Χάρτης της περιοχής της Τροίας, *Lechevalier, Jean-Baptiste, 1792* (Συλλογή Π. Μεχτίδη).

Τα στενά των Δαρδανελίων, *De la Croix, Histoire du siege de Constantinople par les soldats, 1900, σ. 133* (Συλλογή Π. Μεχτίδη).

προμήθεια τεράστιων ποσοτήτων μαρμάρου. Πιθανώς το μάρμαρο αυτό προήλθε από την Κύζικο ή από την πιο κοντινή Αλεξάνδρεια Τρωάδος: «Τα ερείπια της Αλεξάνδρειας προμήθευαν τα κάστρα των Δαρδανελίων με μπάλες ήδη από τα χρόνια του περίφημου πασά Gazi Hassan, ο οποίος έχοντας ένα τοιφλίκι στο Erkissi Keui, ένα χωριό της Τρωάδας, γνώριζε πολύ καλά αυτή τη μεγάλη ποσότητα υλικών στην περιοχή. [...] Το βάρος από αυτές τις μπάλες έφτανε στα μεγάλα όπλα έως επτακόσιες ή οκτακόσιες λίβρες.⁴ [...] Σήμερα οι Τούρκοι και οι Έλληνες της περιοχής κάθε φορά σχεδόν που δείχνουν ένα κομμάτι γρανίτη, ένα ενεπίγραφο μάρμαρο ή λαξευμένη στήλη, εντοιχισμένα στους τοίχους των τζαμιών και των εκκλησιών των γειτονικών χωριών χωρίς να σε ενημερώνουν ότι προέρχονται από το Esky Stamboul, το όνομα που δίνεται σε κάποιες καλύβες ανάμεσα στα ερείπια της Τρωάδας» (J. C. Hobbhouse *A journey though Albania and other provinces of Turkey in Europe in Asia to Constantinople during the years 1809 and 1810*, Φιλαδέλφεια, 1817, σ. 117-119).⁵ Αναφέρεται πάντως και χρήση μαρμάρου από τα λατομεία στο όρος Ίδη (K. Rassaerts, *Forces armées de la Turquie*, 10 March, 1853).

Σημειώσεις

- Michael Greenhalgh, *From the Romans to the Railways: The Fate of Antiquities in Asia Minor*, 2013, σ. 290.
- Αναφέρονται ως pietriers.
- 79,38 κιλά.
- Μονάδα βάρους, 453 γραμμάρια.
- Η ίδια μαρτυρία και από τον λόρδο Βύρωνα.

Πέτρος Μεχτίδης
Αρχαιολόγος
Συντηρητής Έργων Τέχνης